

Doi Numarası / Doi Number: [10.55666/folklor.1079659](https://doi.org/10.55666/folklor.1079659)

KÖK DEğERLERİN KÖKENLERİ: BİR DİVĀNU LUGĀTİ'T-TÜRK İNCELEMESİ

Mehmet SOYUOK*

z

Bu çalışmada kök değerlerle ilgili Dıvānu Lugāti't-Türk (DLT)'te bulunan ifadeleri ortaya koymak ve bu yolla değerler eğitimi için bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır. DLT, Türk edebiyatının kanon eserlerindedir. Türk eğitim tarihi ve Türk dili tarihi hakkında geniş bilgiler içeren önemli bir kaynaktır. Kök değerler (adalet, sabır, saygı sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, yardımseverlik ve vatanseverlik) ise ders programlarında ısrarla vurgulanan ve öğrenciye kazandırılmasına büyük önem verilen olgulardır. Bu bakımdan kök değerlerin Türk kültürünün tarih bir göstergesi olan DLT'de yer alıp almama durumu incelenmesi gereken bir konudur. Bu doğrultuda yapılacak araştırmalar Türk kültürü ve eğitim tarihinin aydınlatılmasında ve kanon eserlerin eğitim öğretimde kullanılmasında yol gösterici olacaktır. Bu alışma, nitel olup doküman incelemesine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Bu çalışmaya veri sağlamak için bir DLT tercümesi kök değerler açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular uzman görüşü alındıktan sonra düzenlenmiştir. Eserin incelenmesiyle elde edilen kök değerlerle ilgili bulgular üç alan uzmanın görüşüne sunulmuş ve ardından kesinleştirilmiştir. Bulgular ve yorumlar başlığı altında hangi değerin ne şekilde yer aldığı ayrıntılı olarak gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Tabloda kök değerle ilgili ifade ve bu ifadenin türü belirtilmiştir. Tabloda ifadelerin hem orijinal hāllerine hem de tercümelerine yer verilmiştir. Veri toplanırken kullanılan tercüme eser üç ciltlik eski basımının birleştirilmiş hāli olduğu için tabloda cilt ve sayfa numaralarına da yer verilmiştir. Bulgulara bakıldığında DLT'de kök değerlerle ilgili elli iki ifade bulunduğu grlmştir. En sık yer verilen kök değer, sevgi; en az yer verilen kök değerler ise adalet ve sorumluluktur. Sevgi değerinin fazla olması, sevgi duygusunun çok yönlü olmasına, bir sevgiliye, anne babaya, kardeşe ynelebilmesine bağlanabilir. Farklı sayılarda olmakla birlikte bütün kök değerlerin DLT'te yer aldığı görülmektedir. Sonuç olarak 2018 yılında hazırlanan ve hālā yürürlükte olan ğretim programlarında yer verilen kök değerlerin zaten asırlardır Türkçe yazılı eserlerde yaşadığı ve bu kök değerlerin eğitiminde DLT'den faydalanılabileceği söylenebilir. Buradan hareketle benzer araştırmaların diğer kanon eserlerle de gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kök değerler, eğitim, değerler eğitimi, kanon eser, Dıvānu Lugāti't-Türk.

ORIGINS OF ROOT VALUES: A DİVANÜ LUGĀT-IT TÜRK REVIEW

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the expressions in Dıvānu Lugāti't-Türk (DLT) about root values and to create a perspective for values education in this way. DLT is one of the canon works of Turkish literature. It is an important resource containing extensive knowledge about the history of Turkish education and the history of the Turkish language. Root values (justice, patience, respect, love, responsibility, friendship, honesty, self-control, helpfulness and patriotism) are the facts that are emphasized insistently in the curriculum and great importance is given to gaining the students. In this respect, whether or not the root values are included in the DLT, which is a historical indicator of Turkish culture, is an issue that needs to be examined. Researches to be carried out in this direction will be guiding in illuminating the history of Turkish culture and education and using canon works in education. This study is qualitative and carried out based on document analysis. The data were analyzed by content analysis technique. To provide data for this study, a DLT translation was analyzed in terms of root values and the findings were edited after expert opinion. The findings about the root values obtained by examining the work were presented to the opinion of three field experts

* Dr., T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, mehmetsoyucok@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7800-4402

and then finalized. Under the heading of findings and comments, which value is included in what way is shown and interpreted in detail. In the table, the expression related to the root value and the type of this expression are specified. In the table, both the original versions of the expressions and their translations are included. Since the translation used while collecting data is a combined version of the three-volume old edition of the work, volume and page numbers are also included in the table. Looking at the findings, it was seen that there were fifty-two statements about root values in the DLT. The most frequently mentioned root value is love; The least mentioned root values are justice and responsibility. The high value of love can be attributed to the multifaceted feeling of love. well as in different numbers, it is seen that all root values are included in the DLT. As a result, it can be said that the root values included in the curriculum prepared in 2018 and still in force have already lived in Turkish culture for centuries and that DLT can be used in the education of these root values. According to these results, it is recommended that similar studies be carried out with other canon works.

Keywords: Root values, education, values education, canon work, Dîvânü Lugâti't-Türk.

Giriş

Eğitim öğretim faaliyetlerinde öğrencilerin kişisel, zihinsel, duygusal, fiziksel açıdan gelişmeleri ve toplumsal aidiyet duygusu kazanmaları amaçlanır. Bu doğrultuda öğrencilere kazandırılması gereken akademik becerilerin yanı sıra benimsetilmesi gereken bazı değerler de vardır. Değerler eğitimi, her zaman eğitimin önemli bir boyutunu oluşturmakla birlikte son yıllarda ağırlığını arttıran bir konu olmuştur.

“Değer, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır” (Güngör, 1998: 27). Değerler, insanların davranışlarında ve dünyayı algılayışlarında adeta pusula işlevi görür (Erdem, 2003: 56; Karagöz, 2017: 535; Oğuz, 2012: 1309; Yazıcı, 2014: 211). İnsanların eylem, olgu ve varlıkların iyi, kıymetli, kötü, faydasız, zararlı olup olmadıkları hakkındaki görüşleri genellikle değerler doğrultusunda biçimlenir. Değerler, toplumsal mutabakat sonucu ortaya çıkar. Bu yüzden değerlerin milletleri millet yapan ve diğer milletlerden ayıran unsurlardan biri olduğu söylenebilir (Kurtoğlu, 2017: 102). İnsanların değerleri, kültürün etkisi altında şekillenir (Akbaba-Altun, 2003: 8; Bulut ve Dilmaç, 2018: 351; Ersoy, 2018: 357). Bu bakımdan insanların karakterleri kişisel deneyim ve yorumlamalarının yanı sıra ait oldukları toplumun kültürünün de ürünüdür denebilir.

Değerler günlük hayatın her alanında vardır. Alışverişte, yolculukta, akraba ilişkilerinde, okulda, sokakta vb. her yerde davranışlarda, tutumlarda ve yapılan işlerde değerler belirleyicidir (Deveci ve Ay, 2009: 169). Bu açıdan değerler, toplumsal düzeni sağlama işlevini yerine getirir. Bireylerin içinde yaşadığı toplumla uyum ve barış içinde yaşamalarında değerlerin büyük rolü vardır (Şimşek, 2018: 1369). Toplumsal değerleri benimseyen bireyler, içinde yaşadıkları toplumla güçlü bağlar kurar (Kanak vd., 2018: 595). Millî eğitim sisteminin temel amaçlarından biri “*Öğrencileri... Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren... yurttaşlar olarak yetiştirmek*” (mevzuat.org.tr, 1973: 5101) olduğuna göre değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiği açıktır.

Değer eğitimi, değerlerin toplumsal yapısından ötürü sosyal hayat içinde yoğun olarak gerçekleştirilmekle birlikte bu konuda okullara da önemli görevler düşmektedir. Öğrencilerin günün önemli bir kısmını okulda geçirmesi de bu düşüncüyü desteklemektedir. On üç on dört yaşına kadar kazanılan değerlerin sonraki yıllarda değiştirilmesi güç olduğu için ilköğretim yıllarında değerler eğitime yoğun olarak yer verilmelidir (Batur ve Yücel, 2012: 1033). Değerler eğitiminde değerlerin öğrenciler tarafından bilinmesi, benimsenmesi ve alışkanlık hâline getirilmesi amaçlanır (Güneş, 2015: 5). Toplumsal ve bireysel açıdan büyük öneme sahip olan değerler eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığının önem verdiği bir alandır. Okullarda yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin amacı, öğrencilere sadece akademik bilgi ve beceriler kazandırmak değildir, bunların yanı sıra öğrencilere etkili bir değerler eğitimi verilmesi de amaçlanır. Bu doğrultuda eğitimin nihaî amacı ve ruhu olarak kök değerler benimsenmiş ve her dersin öğretim programında kök değerlere yer verilmiştir. Bu kök değerler *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik* (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018: 3).

Divânu Lugâti't-Türk (DLT), Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1074 yılları arasında Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır ve ilk Türkçe ansiklopedik sözlüktür (Akyüz, 1982: 42). Eser, yapılandırmacılık gibi çağının çok ilerisindeki eğitim yaklaşımlarına yer vermesi ve Türkçenin en az Arapça kadar zengin bir dil olduğunu göstermeyi amaç edinmesi bakımından dikkat çekicidir (Onan, 2017: 71-72). Türkçe eğitimine yönelik birçok uygulama örneği içeren kitapta atasözleri ve deyimlerin yanı sıra yiyecek, şehir, hayvan, organ adları ve tıp, botanik, askerlik, mimarlık terimleri de bulunmaktadır (Çakmak, 2015; Çetin, 2005; Gül, 2015; Oturakçı, 2012; Önlü, 2006; Şahin, 2008). Kitap, yazıldığı döneme ışık tutmakta, 11. yüzyıl Türk dünyası hakkında siyasî, ekonomik, toplumsal, kültürel bilgiler sunmaktadır. Eser bu yönüyle, bir kültür hazinesi niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kök değerlerle ilgili DLT’de bulunan ifadeleri ortaya koymak ve bu yolla değerler eğitimi için bir bakış açısı oluşturmaktır. DLT, Türk edebiyatının kanon eserlerindedir. Türk eğitim tarihi ve Türk dili tarihi hakkında geniş bilgiler içeren önemli bir kaynaktır. Kök değerler ise ders programlarında ısrarla vurgulanan ve öğrenciye kazandırılmasına büyük önem verilen olgulardır. Bu bakımdan kök değerlerin Türk kültürünün tarihî bir göstergesi olan DLT’de yer alıp almama durumu incelenmesi gereken bir konudur. Bu doğrultuda yapılacak araştırmalar, Türk kültür ve eğitim tarihini aydınlatmada, kanon eserlerin eğitim faaliyetlerinde kullanılmasında yol gösterici olacaktır.

1. Yöntem

Bu çalışma, nitel olup doküman incelemesine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. “Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir” (Karataş, 2015: 72). Veriler ise içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. “İçerik analizi, nitel veri analiz türleri arasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir. İçerik analizi ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde tümdengelimci bir yol takip edilmektedir. İçerik analizinde araştırmacı öncelikli olarak araştırma konusu ile ilgili kategoriler geliştirmektedir. Araştırmacı daha sonra, incelemiş olduğu veri setinde, bu kategoriler içerisine giren kelime, cümle ya da resimleri saymaktadır” (Özdemir, 2010: 335).

Bu çalışmaya veri sağlamak için Besim Atalay tarafından hazırlanan DLT tercümesi (Türk Dil Kurumu [TDK]: 2013) kök değerler açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular uzman görüşü alındıktan sonra düzenlenmiştir. Eserin incelenmesiyle elde edilen kök değerlerle ilgili bulgular üç alan uzmanın görüşüne sunulmuş ve ardından kesinleştirilmiştir. Bulgular ve yorumlar başlığı altında hangi değer ne şekilde yer aldığı ayrıntılı olarak gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Tabloda kök değerle ilgili ifade ve bu ifadenin türü belirtilmiştir. Tabloda ifadelerin hem orijinal metindeki hâllerine hem de tercümelerine yer verilmiştir. Veri toplanırken kullanılan tercüme eserin üç ciltlik eski basımının birleştirilmiş hâli olduğu için tabloda cilt ve sayfa numaralarına da yer verilmiştir.

2. Bulgu ve Yorumlar

2.1. Adalet Değeriyle İlgili İfadeler

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de adalet değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 1. Adalet Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt Sayfa	Türü
1	Alp eriğ yawıtma ıkılaç arkasın yagıtma. (Yiğit kişiyi kötületme, yüğrük atın askasını yağırıtma.)	1/139	Atasözü
2	Ol edhgüni yawlaktan edhirdi. (O, iyiyi kötüden, hayrı şerden ayırdı.)	1/177	Kullanım örneği

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de adalet değeriyle ilgili iki ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerin biri atasözü, diğeri kullanım örneğidir. İkisi de başkalarına karşı adaletli olmayı öğütlemektedir. İfadelerde herkese adaletli ve hak ettikleri şekilde yaklaşmak gerektiği, kimseye haksızlık yapmamak gerektiği vurgulanmıştır. Bu yüzden ifadelerin ikisi de adalet değerini güçlü bir şekilde desteklemektedir. Çünkü adalet, insan ilişkilerini kapsar ve toplumsal niteliktedir. Adalet olgusu, tek başına bir insan için söz konusu değildir; bunun için bir de diğerlerine gerek vardır (Kelsen, 2018: 432). Buradaki ifadelerde de adalet değerinin insanlar arası ilişkilerde bir yol gösterici olması gerektiği belirtilmiştir. Bu bulgulardan hareketle DLT’de adalet kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.2. Dostluk Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de dostluk değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 2. Dostluk Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/ Sayfa	Türü
1	Neçe munduz erse eş edhgü, neçe egri erse yol edhgü. (Arkadaş şaşkın olsa da kırdı yalnızlıktan iyidir; ne kadar eğri olsa yol iyidir.)	1/458	Atasözü
2	Koldaş bile yaraşgıl karşıp edin üdürse	3/11	Beyit

	Bak tut yavaş takagu süwlin yazın ederse. (Arkadaşın ile yaraşıklı ol ona aykırı giderek başkasını seçme, yavaş huylu tavuğu sağlam tut, kırdı süğlün arama.)		
3	Yatnıñ yağlığ tiküsinden öznüñ kanlığ yudhruk yeğ. (Yabancınn yağlı lokmasından kendinin kanlı yumruğu daha iyidir.)	3/43	Atasözü
4	Menge bulnur sewinç otı kadhgu atar Karşı körüp sagdıç anı uçmak atar. (Benim yanımda bir ot vardır, kaygıyı giderir. Sağdıçım benim köşkü görerek cennet dedi.)	3/374	Beyit

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de dostluk değeriyle ilgili dört ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerin ikisi atasözü, ikisi beyittir. İfadelerde dostların birbirinin derdiyle dertlendiği, bir dostun varlığının faydası olmasa bile yokluğundan iyi olduğu, dostları yarı yolda bırakmamak gerektiği, dostların birlikte olmaktan mutluluk duyacakları ve dosttan gelen kötülüğün başkalarından gelen iyilikten daha faydalı olacağı anlatılmıştır. Dostluk, duygulardan çok insanın davranışlarıyla ilgilidir; davranışları şekillendirir ve çok farklı şekillerde tezahür edebilir (Özturan, 2017: 177). Bulunan ifadelerde de dostluğun çeşitli hâllerinden ve türlerinden bahsedilmiştir. Bu bulgulardan hareketle DLT’de dostluk kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.3. Dürüstlük Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de dürüstlük değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 3. Dürüstlük Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/Sayfa	Türü
1	Ot tese ağız köymes. (Ateş demekle ağız yanmaz.)	1/43	Atasözü
2	Aşıç ayur túbüm altun. Kamıç ayur men kayda men. (Tencere der dibim altın, kepçe der ben nerdeyim?)	1/52	Atasözü
3	Künde irük yok, begde kıyık yok. (Güneşte gedik yok, beyde caymak yok.)	1/70	Atasözü
4	Kişi alası içtin yılkı alası taştın. (İnsanın alası içinde, hayvanın alası dışında.)	1/91	Atasözü
5	Yılan kendü ergisin bilmez, deve boynuna eğri der. (Yılan kendi eğrisini bilmez, deve boynuna eğri der.)	1/127	Atasözü
6	Tılın tügmişni tışın yazmas. (Dille bağlanan dişle çözülmez.)	2/20	Atasözü

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de dürüstlük değeriyle ilgili altı ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerin tamamı atasözü türündedir. Birinci, üçüncü ve altıncı ifadeler sözünü tutmakla, vaadini yerine getirmekle ilgilidir. Dördüncü ve beşinci ifadelerde insanların dürüst olmayabileceği, asıl yüzünü gizleyebileceği, kötü niyetli davranabileceği üzerinde durulmuştur. İkinci ifadede ise dürüst olmayanların gülünç duruma düşeceği anlatılmak istenmiştir. Dürüstlük, insanların doğru sözlü olması anlamına gelmektedir. Ayrıca sözünü tutma kavramı da dürüstlikle ilişkilendirilebilir, çünkü sözünü tutmama durumu, başta verilen sözün yalan olduğu anlamına gelir. Yer verilen ifadeler hem doğru konuşmak hem de sözünü tutmak ile ilgilidir. Bu bulgulardan hareketle DLT’de dürüstlük kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.4. Öz denetim Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT'de öz denetim değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 4. Öz denetim Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/Sayfa	Türü
1	Agız yese köz uyadhur. (Ağız yese göz utanır.)	1/55	Atasözü
2	Kışka etin gelse kalı kutluğ yay Tün kün keçe alkınur önlek bile ay. (Kutlu yaz geldiğinde kış için hazırlan; gece gündüz geçerek ay ile zaman tükenir.)	1/82	Beyit
3	İzlik bolsa er öldimes, içlik bolsa at yağırmas. (Çarık olsa adam ölmez, keçe olsa at yağır olmaz.)	1/104	Atasözü
4	Talum unutsa kulun bulur, tolum unutsa bulun bolur. (Silâh hazırlayan tay da bulur, silâhı unutan tutsak olur.)	1/215	Atasözü
5	Yağı begdin udhukladı Körüp süni adhıkladı Ölüm anı konukladı Agız içre agu sağdı. (Düşman beyden uyukladı, askeri görüp şaşaladı, ölüm onu konukladı, ağzı içine ağı sağdı.)	3/339	Dörtlük

Tabloda görüldüğü üzere DLT'de öz denetimle ilgili beş ifade bulunmaktadır. Bunlardan üçü atasözü, biri dörtlük, biri ise beyit türündedir. Birinci ifadede kişinin karşılığını aldığı hâlde yerine getiremediği iş anlatılmakta ve kişinin bundan dolayı utanç duyduğu belirtilmektedir. Diğer dört ifadede ise insanın tedbirli davranması ve yapması gereken işlerde kendini denetlemesi gerektiği; aksi takdirde kötü sonuçlara katlanmak zorunda kalacağı anlatılmaktadır. Öz denetim, iç kontrole ve sorumluluk almaya dayanır (Tercanlı-Metin, vd., 2017: 2). Öz denetim değerini içselleştiren insan; şartlara, zorunluluklara ve sorumluluklara göre davranışlarını şekillendirir ve bilinçli hareket eder. Öz denetim eksikliği birçok problemi beraberinde getirir. Bulunan ifadelerde de öz denetimin gerekliliği ve öz denetim yokluğunun sonuçları üzerinde durulmuştur. Bu bulgulardan hareketle DLT'de öz denetim kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.5. Sabır Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT'de sabır değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 5. Sabır Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/Sayfa	Türü
1	Agır adhak emrüldi. (Ağır ayak vardı.)	1/53	Kullanım Örneği
2	Iwrik başı kazlayu Sağrak tolu közleyü Sakinç kudhı kizleyü Tün kün bile sexnelim. (İbrik başı kaz gibi, sürahi dolu göz gibi. Sıkıntıyı çukura gizleyerek gece gündüz sevinelim.)	1/100	Dörtlük
3	Er oğlu mınğadmas, it oğlu külermes. (İnsanoğlu sıkıntıda kalmaz, it yavrusu tökezimez.)	2/84	Atasözü
4	Kelse kalı katıgılık erter teyü seringil Ödhlüğ ışın bilip tur ança ağnar tirengil. (Sana şiddetli bir belâ gelirse geçer diye sabret. Zamanenin işini bilerek dur. Ona öylece diren)	2/233	Beyit
5	Kara tünüğ keçürsedim	2/248	Dörtlük

	Ağır unı uçursadım Yetikeniğ kaçursadım Sakış içre künüm togdı. (Karanlık gecenin geçmesini diledim, ağır uykuyu uçurmak istedim; yedikardeş yıldızını kaçır kere saydım; sayarken güneşim doğdu.)		
6	Ewek sinğek sütge tüşür. (Aceleci sinek süte düşer.)	3/13	Atasözü
7	Tegme ewet ışka körüp turgıl ala Çakmak çakıp ewse kalı udhınur yula. (İş yaparken acele etme, işin gereği gibi yap; Çakmak çakarken acele eden kimse kandili, çırayı söndürür.)	3/26	Beyit

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de sabır değeriyle ilgili yedi ifade yer almaktadır. Bu ifadelerden ikisi dörtlük, ikisi atasözü, ikisi beyit ve biri de kullanım örneğidir. Birinci ifadede acele etmeden, yavaş hareket edenlerin de hedeflerine ulaşacağı ifade edilmektedir. İkinci, üçüncü ve dördüncü ifadelerde sabırlı olmak gerektiği, yaşanan zorlukların bir gün atlatılacağı şeklinde nasihat verilmektedir. Beşinci ifadede dörtlüğü söyleyen kişi, uzun zaman sabrettiğini, dayandığını fakat sonunda işlerinin yoluna girdiğini anlatmaktadır. Altıncı ve yedinci ifadelerde aceleyle yapılan bir işin faydadan çok zarar getireceği söylenmiştir. Sabır kavramı; aceleci davranmamak, nefesine hâkim olmak, isyan etmemek gibi anlamları içermektedir (Demirci, 2002: 264-265). Belirtilen ifadelerde de aceleci olmamak gerektiği ve sabredildiğinde istenenlere ulaşılabileceği anlamı vardır. Bu bulgulardan hareketle DLT’de sabır kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.6. Saygı Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de saygı değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 6. Saygı Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/Sayfa	Türü
1	Algıl öğüt mendin oğul erdem tile, Boyda uluğ bilge bolup bilging ula. (Oğul benden öğüt al, fazilet dile. Ulus arasında büyük bilgin ol, bilgini yay.)	1/51	Beyit
2	Erdi uza erenler Erdem begi bilig tağ Aydı öküş öğütler Könglüm bolur ağnar sağ. (Eski zamanlarda ilim, hikmet ve menakıp sahibi adamlar vardı. Onlar çok öğütler söylerlerdi. Onları anmakla kalbim açılır.)	1/89	Dörtlük
3	Kal sawı kalmas, kağıl bağı çözülmöz. (Yaşlı adam sözü bırakılmaz, kağıl bağı çözülmöz.)	1/409	Atasözü
4	Ündeb uluğ tabaru tawrak kelip yügürgil Kurgak yılın budhun kör kanda tüşer kodı ıl. (Seni yaşlı bir adam çağırırsa davranarak koş! Kuraklık yıllarda millete bak! Nereye konarlarsa sen de birlikte kon!)	3/69	Beyit
5	Bilge eren sawların algıl öğüt Edhgü sawığ edhlese özge sinğer. (Bilgin adamların sözlerini öğüt olarak al, iyi söz tesir ederse öze siner.)	3/155	Beyit

Tabloda görüldüğü üzere, DLT’de saygı değeriyle ilgili beş ifade bulunmaktadır. Bu beş ifadenin üçü beyit, biri dörtlük, biri ise atasözüdür. İfadelerde büyük ve bilge kişilere saygı duymak, onların sözlerini dinlemek gerektiği; bu sayede insanın değerinin artacağı ifade edilmektedir. Saygı “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram” (TDK, 1998: 1922) şeklinde tanımlanmaktadır. Tablodaki ifadelerin de ilki kişilerin bilgisine, diğerleri yaşlarına ve tecrübelerine saygı duyma konusundadır. Yaşça büyüklere saygı gösterme eğilimi, günümüzde de Türk toplumunda yaygın olan “Küçüklerini sevmek, büyüklerini saymak.” anlayışına uygundur. Yani verilen ifadelerin tamamı, saygı değerini destekleyici niteliktedir. Bu bulgulardan hareketle DLT’de saygı kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.7. Sevgi Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de sevgi değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 7. Sevgi Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/ Sayfa	Türü
1	Bardı közüm yarukı Kanda örinç kanıkı Aldı özüm konukı Emdi udhın udhgarur. (Gözbebeğim gitti, onun gitmesiyle ruhum da birlikte gitti. Şimdi o nerededir? Beni uykudan uyandırıyor, gözüme uyku girmiyor.)	1/46	Dörtlük
2	Türlüğ çeçek yarıldı Barçın yadhım kerildi Uçmak yeri körüldi Tumluğ yana kelgüsüz. (Türlü çiçekler açıldı, sanki ipek kumaştan döşek serildi; cennetin yeri görüldü. Zaman ılıdı, soğuk hiç geri gelmeyecektir.)	1/119	Dörtlük
3	Yılkı yazın atlanur Otlap anın etlenür Begler semüz atlanur Sewnüp ögür ısırsur. (Hayvanlar baharda iyileşir, etlenir. Bu yüzden beyler binmek için semiz atlar bulurlar. Baharın muştusuyla yılkı sevinerek birbirini ısırır.)	1/285	Dörtlük
4	Urmuş ajun pusuğın kılmış anı balığ Em sem ağnar tilenip sizde bulur yakığ. (Zaman beni sıkıntı pususuna attı, yaraladı ilaç arttı. Yakıyı senin yanında buldum.)	1/407	Beyit
5	Alın tüpü yaşardı Urut otın yaşurdi Kölning suwın küşerdi Sıgır boka münğreşir. (Dağ tepeleri taze bikilerle yeşerdi, kuru otların yerinde taze çemenler çıktı; taşacak kadar göller doldu. Sığır, boğa sevinerek böğrüşür.)	2/79	Dörtlük
6	Yağmır yağıp saçıldı Türlüğ çeçek saçıldı Yinçü kabı açıldı Çından yıpar yugruşur. (Yağmur taneleri saçıldı, yerden çiçekler çıktı; inci mercan çiçekleri açıldı)	2/122	Dörtlük

	Bu mevsimde sandalla misk birbiriyle yuğrulmuş gibi koku saçar.)		
7	İdhimi ögermen Biligni yügermen Köngülni tügermen Erdem üzer türlünür. (Tanrımı ögerim, bilgi toplarım, gönlümü bağlarım, gönlüm fazilet üzerine dürülür.)	2/243	Dörtlük
8	Yüknüp manğa imledi Közüm yaşın yamladı Bagrım başın emledi Elkin bolup ol keçer. (O, beni yeniden diriltti; benim tarafıma işaret etti; onu görmekle yaram iyi oldu, bir süre misafirlik edip gitti.)	3/84	Dörtlük
9	Yaruk yıldız togarada udhnu kelip bakarmen Satulayu sayraşıp tatlğ ünün kuş öter. (Parlak yıldız doğduğunda uyanıp gelir bakarım. Kuşlar gevezelik yapıp tatlı sesle ötüşerek şakırlar.)	3/194	Beyit
10	Yazıda böri ulisa ewde it bagrı tartışur. (Kırda kurt ulusa –kurda acıdığı için- evde köpeğin bagrı sızlar.)	3/255	Atasözü

Tabloda görüldüğü üzere, DLT’de sevgi değeriyle ilgili on ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerin yedisi dörtlük, ikisi beyit, biri atasözüdür. Birinci, dördüncü, sekizinci ve onuncu ifadelerde bir insana karşı duyulan sevgi anlatılmaktadır. İkinci, üçüncü, beşinci, altıncı ve dokuzuncu ifadelerde doğa sevgisi söz konusudur. Yedinci ifade, bilgi ve edep sevgisiyle ilgilidir. Sevgi “insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” (TDK, 1998: 1954) şeklinde tanımlanmaktadır. Sevgi duygusu; insana, hayvana, kavrama, nesneye yönelik olabilir. Tablodaki ifadelerde de insan, bilgi, edep ve doğa sevgisi söz konusudur. Bu bulgulardan hareketle DLT’de sevgi kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.8. Sorumluluk Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT’de sorumluluk değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 8. Sorumluluk Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/ Sayfa	Türü
1	Tay atatsa at tınur, ogul erdhse ata tınur. (Tay at olduğu zaman at üzerine binilmekten kurtulur.)	1/206	Atasözü
2	Tegür mening sawımı bilgelege ay Tınar kalı atatsa kısırak sıpı tay. (Bey benim sözümü bilgelere eriştir. Tay büyürse sorumluluğu, görevi üstüne alır ve kısırak üstüne binilmesinden kurtulur.)	3/158	Beyit

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de sorumluluk değeriyle ilgili iki ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerden biri beyit, diğeri atasözüdür. İkisinde de tay metaforu kullanılarak çocukların büyüüp yetişmelerine atıfta bulunulmuştur. Sorumluluk, kişinin kendisine ve çevresindekilere karşı görevlerini bilmesi ve bu görevleri yerine getirmesidir (Dodurgalı, 2010: 191). İnsanların toplum içinde, evde, iş yerinde birçok sorumluluğu vardır. İki ifadede de çocukların büyüüp yetişkin olunca kendilerinden beklendiği şekilde sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiği ve bu yolla çocukların büyüklerini rahat ettireceği anlatılmak istenmiştir. Bu bulgulardan hareketle DLT’de sorumluluk kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.9. Yardımseverlik Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT'de yardımseverlik değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 9. Yardımseverlik Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/ Sayfa	Türü
1	Uluğlukuğ bolsa sen edhgü kılın Bolğıl kişiğ Begler katın yaxşı ulan. (Sen yükseldiğinde iyi huylu ol, beyler yanında başkaları için hayra vesile olan kişi ol.)	1/64	Beyit
2	Ol çıgayka yarmak ületti. (O, yoksullara para üleştirdi.)	1/214	Kullanım Örneği
3	Koldaçıkıca ming yagak Barça bile ayruk tayak. (Dilenciye bin ceviz borcumdur, ayrıca dayanması için bir de değnek veririm.)	1/417	Beyit
4	Turgan uluğ ışlaka Tergi urup aşlaka Tumluğ kadir kışlaka Kodhtı eriğ umduru. (O, büyük işe kalkıştırdı. Şiddetli kış aylarında bile sofraya serer, yemek yedirirdi. Halkı hayrını ve cömertliği arar hâlde bıraktı.)	2/54	Dörtlük
5	Kodhgıl manğa akılık bolsun manğa ayağa Idhgıl meni tokışka yüwgil manğa ulaga. (Bana izin ver ki cömertlik takma adım olsun; beni savaşa gönder, bana at yardımını et.)	3/172	Beyit

Tabloda görüldüğü üzere DLT'de yardımseverlik değeriyle ilgili beş ifade bulunmaktadır. Bu ifadelerden üçü beyit, biri dörtlük, biri ise kullanım örneğidir. Birinci ifadede hayra vesile olarak yardım etmek üzerinde ikinci ve üçüncü ifadelerde muhtaçlara maddî yardımda bulunmak üzerinde durulmaktadır. Dördüncü ifade ise ihtiyacı olanlara yardım etmekten vazgeçilmemesi gerektiğinden, önceden yapılan yardımlar kesilirse muhtaçların hayal kırıklığına uğrayacaklarından bahsetmektedir. Beşinci beyitte ise beyiti söyleyen kişi imkân olduğunda ve kendine yardım edildiğinde, durumunu düzeltereğini ve kendisinin de ihtiyaç sahiplerine yardım eden cömert bir insan olacağını söylemektedir. İfadeler, Türklerin yardımseverliğinin insanî ve toplumsal boyutlarını kavradığını göstermektedir. Bu bulgulardan hareketle DLT'de yardımseverlik kök değerine yer verildiği söylenebilir.

2.10. Vatanseverlik Değeriyle İlgili Unsurlar

Yapılan inceleme sonucunda DLT'de vatanseverlik değeriyle ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 10. Vatanseverlik Adalet Değeriyle İlgili Bulgular

	İfade	Cilt/ Sayfa	Türü
1	Begim özin ogurladı Yarağ kılıp ogurladı Uluğ Tengri ağırladı Anın kut kıw türü togdı. (Beyim saklanarak askerden gizlendi. İmkân aradı. Allah ona zafer verdi. Bu yüzden devleti ve bahtı yükseldi.)	1/300	Dörtlük

2	Kurvı çuvaç kuruldı Tugum ikip uruldı Süsi otun oruldı Kançuk kaçır ol tutar. (Hanın yuvarlak çadırı kuruldu; tuğ dikilip nöbet davulu vuruldu; düşman askeri ot gibi biçildi; nereye kaçarsa o tutar.)	1/195	Dörtlük
3	Agdı kızıl bayrak Toğdı kara toprak Yetşü kelip Ograk Tokşıp anın ketçimiz. (Kızıl bayrak yükseldi, kara toz göklere saçıldı, Ograk binicileri bize yetiştiler, birlikte savaş yaptık. Onun için geciktik)	3/183	Dörtlük

Tabloda görüldüğü üzere DLT’de vatanseverlik değeriyle ilgili üç ifade bulunmaktadır. Bu üç ifadenin üçü de dörtlüktür ve tamamı savaşmayla ilgilidir. Türkler, savaşçı bir ruha sahip oldukları (Gömeç, 1998, 39) için vatanseverlik anlayışının da savaş odaklı olması normaldir. İlk iki ifadede vatana hizmet etmede en büyük görev sorumluluğun beye, hana verilmiş olması dikkat çekicidir. Türk toplumunda liderin kahraman olması gerektiği düşünüldüğü için hana savaşçı kahraman görevi yüklenmiştir. Karizmatik lider anlayışına uygun olarak bu dörtlüklerde han, büyük zaferler kazanmakta ve devleti yüceltmektedir. Üçüncü ifadede ise bayrak açıp birleşen bir topluluktan bahsedilmektedir. Burada da bayrak açıldığı yani bağımsızlık için veya bir düşmana karşı savaşa, mücadeleye girişildiği anlatılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle DLT’de vatanseverlik kök değerine yer verildiği söylenebilir.

Sonuç

Değerler, bireysel ve toplumsal hayatta büyük etkiye sahiptir. Öte yandan diğer eğitim konuları gibi değerlerin de öğretileceği tek yer okullar değildir; toplumsal hayatın her anında informal bir eğitim öğretim süreci söz konusudur. İnfomal öğrenme çok çeşitli alanlarda ve biçimlerde gerçekleştirilebilir (Eraut, 2004: 247). Özellikle okulların az sayıda olduğu ve herkesin öğrenim görme imkânına sahip olmadığı eski zamanlarda eğitim faaliyetleri çok büyük oranda toplumsal hayatın içinde gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde hayatın doğal akışı içinde ve çoğu zaman fark edilmeden gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini edebî eserlerden de takip etmek mümkündür. Diğer bir deyişle edebî eserler değerler öğretiminde kullanılabilecek materyallerdir (Karatay, 2011: 1450). DLT, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış olsa da sadece bu misyonuyla sınırlanmayacak bir eserdir. Çünkü içinde bulunan askerî, siyasî, coğrafi, toplumsal, pedagojik bilgilerle büyük bir kültür hazinesi konumundadır. DLT’de bulunan kök değerlerle ilgili ifadelerin büyük çoğunluğunun atasözü ve manzum parçalar olması, toplumsal bir değerler eğitimine de işaret etmektedir. Atasözleri günlük konuşma içinde sıklıkla kullanılan ifadelerdir. Manzum parçaları ise ozanlar tarafından insan topluluklarına okunmuştur. Bu yüzden kitapta da yer verilen ifadelerle toplumsal hayatta, bilmeden de olsa, değerler eğitimi yapıldığı söylenebilir. Bulgulara bakıldığında DLT’de kök değerlerle ilgili elli iki ifade bulunduğu görülmüştür. En sık yer verilen kök değer, sevgi; en az yer verilen kök değerler ise adalet ve sorumluluktur. Sevgi değerinin fazla olması, sevgi duygusunun çok yönlü olmasına bağlanabilir. Farklı sayılarda olmakla birlikte bütün kök değerlerin DLT’de yer aldığı görülmektedir. Sonuç olarak 2018 yılında hazırlanan ve hâlâ yürürlükte olan öğretim programlarında yer verilen kök değerlerin zaten asırlardır Türk kültüründe yaşadığı ve bu kök değerlerin eğitiminde DLT’den faydalanılabileceği söylenebilir.

Kaynaklar

- AKBABA-ALTU, A. (2003). “Eğitim Yönetimi ve Değerler”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, C.1, S.1, 7-17.
- AKYÜZ, Y. (1982). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- BATUR, Z. ve KAYA, M. (2012). “Divânü Lûgâti’t-Türk’te Dil Öğretimi Bağlamında Sözel Kültür Ürünleri Aracılığıyla Değer Aktarımı”. *Electronic Turkish Studies*, C.7, S.1, 309-324.

- BATUR, Z. ve YÜCEL, Z. (2012). “Ahmet Efe'nin Çocuk Hikâyelerinde Değer Eğitimi ve Hikâyelerin Türkçe Eğitimine Katkısı”. *Electronic Turkish Studies*, C.7, S.4, 1031-1044.
- BULUT, S. ve DİLMAÇ, B. (2018). “Üniversite Öğrencilerinin Sahip Olduğu Değerler Psikolojik İyi Oluş ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler”. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C.9, S.16, 349-374.
- ÇAKMAK, C. (2015). “Dîvânü Lugâti't Türk'te Vücut ve Organ Adları”. *Journal of International Social Research*, C.8, S.41, 135-143.
- ÇETİN, E. (2005). “Divanü Lügati't Türk'teki Yiyecek İçecek Adları ve Bu Adların Türkiye Türkçesindeki Görünümleri”. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.14, S.2, 185-200.
- DEMİRCİ, M. (2002). “Kur'an-ı Kerim Işığında Sabır Kavramı”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.1, S.12, 263-285.
- DEVECİ, H. ve SELANİK-AY, T. (2009). “İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler”. *Journal of International Social Research*, C.1, S.6, 167-181.
- DODURGALI, A. (2010). *Çocukta Sorumluluk Bilincinin Önemi ve Ailede Kazandırılması*. Yavuzer, H. (Ed.) *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları (189-205)*. İstanbul: Timaş.
- ERAUT, M. (2004). “Informal Learning in the Workplace”. *Studies in Continuing Education*, C.26, S.2, 247-273.
- ERDEM, A. R. (2003). “Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, C.1, S.4, 55-72.
- ERSOY, E. (2018). “Sosyolojide Değerler ve Değer Araştırmaları”. *Journal of International Social Research*, C.11, S.56, 356-366.
- GÖMEÇ, S. (1998). “Şamanizm ve Eski Türk Dini”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.4, S.4, 38-52.
- GÜL, M. (2015). “Dîvânü Lugâti't Türk'teki Hayvan Adları Üzerine Bir İnceleme”. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, C.4, S.14, 1-24.
- GÜNEŞ, F. (2015). “Değerler Eğitiminde Yaklaşım ve Modeller”. *Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, C.1, S.1, 1-20.
- GÜNGÖR, E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar (2. Baskı)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- KANAK, M. vd. (2018). “Türk Ninnilerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.17, S.66, 594-602.
- KARAGÖZ, B. (2017). “Naki Tezel'in Türk Masalları Adlı Kitabının Değerler Açısından Analizi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, C.5, S.3, 534-556.
- KARATAŞ, Z. (2015). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, C.1, S.1, 62-80.
- KARATAY, H. (2011). “Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı”. *Electronic Turkish Studies*, C.6, S.1, 1439-1454.
- KAŞGARLI MAHMUT. (2013). *Dîvânü Lugâti't-Türk (Çev. Besim Atalay)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- KELSEN, H. (2013). Adalet Nedir (Çev. Ali Acar). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.107., 432-453.
- KURTOĞLU, F. S. (2017). “Âşık Veysel'in Şiirlerini Değerler Eğitimi” Açısından Okumak. *Turkish Culture & Haci Bektas Veli Research Quarterly*, S.83, 101-123.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB). (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB
- OĞUZ, E. (2012). “Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, C.12, S.2, 1309-1325.

- ONAN, B. (2017). *Başlangıçtan XIII. Yüzyıla Kadar Türkçenin Öğretimiyle İlgili Gelişmeler*. Güzel, A. (Ed.), *Türkçenin Eğitim Öğretim Tarihi (43-79)*. Ankara: Akçağ.
- OTURAKÇI, N. (2012). “Divanü Lügati’t-Türk’teki Botanik Terimlerinin Kazakça ve Türkçedeki Görünümleri”. *Karadeniz-Blacksea-Черное море*, S.13, 195-212.
- ÖNLER, Z. (2006). “Divânü Lügâti’t-Türk ve Kutadgu Bilig’de Tıp Terimleri”. *Kebikeç*, 135-150.
- ÖZDEMİR, M. (2010). “Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. C.11, S.1., 323-343.
- ÖZTURAN, H. (2017). “Dostluk Neden Bir Ahlâk Felsefesi Konusudur”. *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları* S.36, 175-190
- ŞAHİN, İ. (2008). “Divanü Lügâti’t Türk’te Geçen Uç Şehrinin Yeri ve Anlamı”. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.10, S.19, 117-122.
- ŞİMŞEK, S. (2018). “Karakter ve Değerler Eğitimi Dersine Yönelik Algılar”. *Electronic Turkish Studies*, C.13, S.27, 1365-1388.
- TERCANLI-METİN, G. vd. (2017). “Düşük Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ergenlerde Olumsuz Yaşam Olayları, Öz Denetim Becerisi Ve Problem Davranışlar”. *Türk Psikoloji Dergisi*, C.32, S.79, 1-12.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK). (1998). *Türkçe Sözlük (9. baskı)*. Ankara: TDK.
- YAZICI, M. (2014). “Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.24, S.1, 209-223.
- YAZICI-ERSOY, H. (2018). “Değerler Eğitimi Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Programında Divânu Lugâti’t Türk”. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, C.4, S.7, 11-31.

İnternet Kaynakları

URL-1: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Erişim tarihi: 04-01-2022)